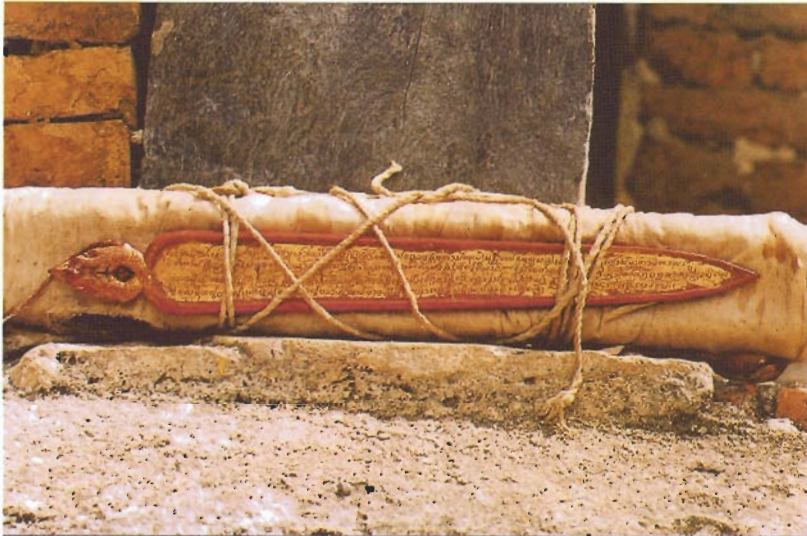

ภูมิปัญญาพื้นบ้าน

ชัชวาลย์ ทองดีเลิศ

karn_chatchawan@hotmail.com

คัมภีร์ใบลานห่อผ้า
มีไม้บ่วงซึกเขียนนอก
ชื่อคัมภีร์

ไม้ประดับธรรม
ลาวดลางดงงาม

ตัวเมือง

“กะ ฆะ ก๊ะ คะ งะ จ๊ะ ณะ จ๊ะ ษะ ญะ”

เกริก อัครชโยเนศ ยินอยู่หน้ากระดานดำ เอาเรือวอไบ้ไปที่ตัวอักษรทีละตัว พร้อมออกเสียงให้ผู้ที่นั่งเรียน ตัวเมืองว่าตามพร้อมกันทีละตัว พบนั่งเรียนอยู่ด้วย ใจนึกไปถึงบรรยากาศการเรียนสมัย ป.1 เมื่อเกือบ 40 ปีที่แล้ว ครูเกริกเล่าให้พวกเราที่เรียนฟังไปขณะที่อาเชอส์กาเขียนอักษรล้านนาไปบนกระดานดำ

“ที่เราพูดกันว่าตัวเมือง ๆ นั้นเป็นคำเรียก อักษรล้านนา ในทางวิชาการมักเรียกว่าตัวธรรมล้านนา เข้าใจว่าเหตุที่เรียกตัวธรรม เป็นเพราะว่าทางล้านนามีการจารคัมภีร์ต่าง ๆ ทางพุทธศาสนาลงในใบลานจำนวนมากมาย”

สอนตัวเมืองเด็ก ๆ
ที่บ้านสะลาวโน

ครูกรีกทำความ
สะอาดห้องธรรม

“อักษรธรรมล้านนาพัฒนามาจากอักษรปัลลวะ
ของอินเดีย ต่อ ๆ มาได้มีการแก้ไขปรับปรุง
จนกลายเป็นอักษรอมฤตโบราณ มีการใช้กัน
อย่างกว้างขวางในสมัยอาณาจักรศรีอยุธยา ช่วงในราว พ.ศ.
1600 ครั้นเมื่อพญามังรายเข้ายึดเมืองศรีอยุธยาได้แล้ว
ก็ทรงรับเอาอักษรธรรมมาใช้ในล้านนาสืบมาจนถึงปัจจุบัน”

“การเรียน เขียน อ่าน ตัวเมือง หัดจารตัวเมืองลง
ในใบลานนั้นเรียนกันในวัด จากการบวชเป็นเณรเป็นพระ-
ศึกษาระยะจากคัมภีร์ใบลาน ระบบการศึกษาของล้านนา
ในสมัยก่อนนั้นเรียนกันในวัด เมื่อเขียนอ่านได้ดีแล้วก็จะม
ีการคัดลอกคัมภีร์เพิ่มเติมเก็บไว้ให้คนอื่น ๆ ได้ศึกษาต่อไป”

“คัมภีร์ใบลานบันทึกเรื่องราวทุกด้านไว้ทั้งด้าน
พุทธศาสนา ธรรมชาติ ประเพณี พิธีกรรมความเชื่อ
ประวัติศาสตร์ ตำรับยาสมุนไพร วิชาช่าง วรรณกรรม ฯลฯ
เป็นมรดกภูมิปัญญาที่คนรุ่นก่อนได้มอบไว้ให้คนรุ่นเรา”

“แม้จะถูกเผา ถูกทำลายไปเป็นจำนวนมากในช่วง
รวมล้านนาเข้ากับสยามประเทศ ทุกวันนี้ก็ยังมีคัมภีร์
ใบลานเก็บไว้ตามวัดต่าง ๆ อยู่เป็นจำนวนมาก แต่มีคน
จำนวนน้อยที่ไปค้นคว้า เด็กรุ่นใหม่ ๆ ไม่มีใครอ่าน
ตัวเมืองออกแล้ว เพราะโรงเรียนสอนแต่ภาษาไทยกลาง
กับภาษาอังกฤษ ไม่มีการเรียนภาษาท้องถิ่น”

“การฟื้นฟูการเรียนตัวเมืองขึ้นมาใหม่นี้เพื่อเราจะได
มีกุญแจไขเข้าไปให้ถึงองค์ความรู้ ภูมิปัญญาที่คนรุ่น
ก่อนได้บันทึกเก็บไว้ให้เรา” ครูกรีกย้ำให้เห็นความสำคัญ
ในการที่พวกเราจำเป็นต้องเรียนตัวเมือง

เรียนกันวันละ 2 ถึง 3 ชั่วโมง มีเอกสารให้เอาไป
ฝึกอ่านทบทวนกันต่อที่บ้าน เรียนในชั้นพื้นฐานก็ใช้เวลา
ราว ๆ ลัก 50 ชั่วโมง จากนั้นหากใครสนใจเรียนต่อใน
ระดับที่สูงขึ้นก็จัดกลุ่มเรียนกันต่อไป

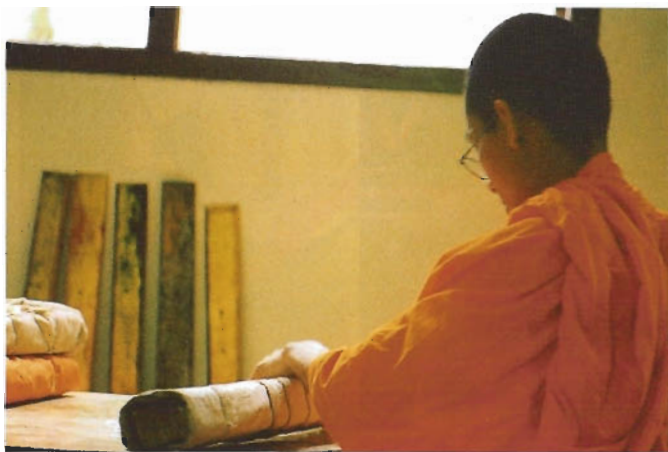
ช่วงเวลาพักจากการเรียนตัวเมือง ผมมักคุ
ยถามไถ่ตามประสานครีรู้เรื่องราวชีวิตของครูกรีกอยู่เสมอ
กรีก เป็นคนเกิดในเมืองเชียงใหม่ บรรพบุรุษมี
ร้านขายยาสมุนไพรอยู่แถวภาควโรรส เรียนจบศิลป-
ศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นคนชอบอ่าน
หนังสือ นิยมชมชื่นความคิดความอ่านและวรรณกรรม
ของฝรั่งมากโข ช่วงเศรษฐกิจบูมมาทำมาหากินกับงาน
รับเหมาก่อสร้าง จนกระทั่งมาเจอกรรมจากพิษภัยภาวะ
ฟองสบู่แตก ครูกรีกบอกว่าเครียดมากเกือบจะฆ่าตัวตาย
อยู่หลายครั้ง

ช่วงที่กำลังคิดว่าจะหาอะไรทำแก้เครียดดี เจอ
ประกาศรับสมัครผู้สนใจเรียนตัวเมือง จึงลองไปสมัครเรียนดู
เรียนไป ๆ เหมือนมีอะไรมาจุดประกายไฟในหัวใจที่
มอดดับให้ลุกโชนขึ้นอีกครั้ง

แต่ไฟในหัวใจคราวนี้เริ่มจากตัวเมืองเข้าสู่การอ่าน
คัมภีร์ใบลาน เรียนรู้เรื่องราวที่เป็นมรดกภูมิปัญญาที่
บรรพชนล้านนาได้บันทึกฝากไว้กับแผ่นดิน เอ...ความคิด
ผญาปัญญา วรรณกรรมของคนล้านนาไม่ยิ่งหย่อนไปกว่า
คนในชาติตะวันตกแม้แต่น้อย

ครูกรีกบอกว่าอ่านคัมภีร์ใบลานหามรุ่งหามค่ำ
เหมือนคนบ้า ผมนึกถึงภาพคนทิวน้ำจันโชเจียนตายแล้ว
เดินมาบ่นบ่นน้ำอันไสเฮ็น เดินกลางดึกมีน้ำอัก อัก อัก
เจียนสลัก ร่างกายได้น้ำมีแรงพลังที่จะเดินทางต่อไปสู่
จุดหมาย

การค้นพบตัวเองครั้งนี้จึงปวารณาว่าจะช่วยสอน
ตัวเมืองให้กับคนที่สนใจ ค้นคว้าเรื่องราวความรู้ที่อยู่ใน
คัมภีร์ใบลานมาบอกกล่าวกับคนรุ่นใหม่ ๆ เท่าที่มีแรงทำไหว
จากนั้นจึงร่วมกับผู้ที่มีใจรักในตัวเมืองตั้งเป็นชุมนุม
ฟื้นฟูฮิตฮอยล้านนา ตั้งอยู่ที่วัดอุโมงค์ เปิดสอนตัวเมือง

ประธานชมรมโบราณ
สำรวจคัมภีร์โบราณ

บันทึกทำทะเบียน
คัมภีร์โบราณ

ขณะเดียวกันก็ไปช่วยสอนตัวเมืองที่วัดสวนดอก และที่
โฮงเขียนสืบสานภูมิปัญญาล้านนา เมื่อลูกศิษย์เรียนตัวเมือง
จนพออ่านออกเขียนได้ก็พาออกไปตามวัดไปช่วยทำความ
สะอาดคัมภีร์โบราณ ฝึกอ่านอักษรธรรม ช่วยวัดจัดหมวด
หมู่ ทำทะเบียนคัมภีร์โบราณเพื่อการค้นคว้าได้ง่ายขึ้น

থাপা ৷ হেন্নাว่ามีประโยชน์จึงสนับสนุนให้ลูกศิษย์
ที่เรียนตัวเมืองรวมตัวกันเป็น 'ชมรมโบราณ' ออกไปทำ
กิจกรรมพร้อมกับลูกศิษย์รุ่นใหม่ ৷ ด้วย

ด้วยกำลังที่มีมากขึ้นในชมรมโบราณทำให้ตัวเมือง
ที่เหมือนใกล้จะหมดลมหายใจกลับฟื้นคืนมามีชีวิตอีกครั้ง
มีการออกจดหมายข่าวสื่อสารกันในหมู่สมาชิกด้วยอักษร
ล้านนา มุ่งงานทางด้านวัฒนธรรมที่ไหนผมเห็นสมาชิก
ชมรมโบราณตั้งโต๊ะรับเขียนชื่อเป็นอักษรล้านนาให้คน
ที่มาร่วมงาน มีการจัดกิจกรรมประกวดการเขียนตัวเมือง
ที่เขียนได้อย่างถูกต้องและงดงาม สืบค้นหาผู้เฒ่าผู้แก่ที่ยัง
สามารถจารโบราณได้ พาสมาชิกชมรมโบราณไปเรียน
ปัจจุบันนี้ความรู้ในการตีโบราณ การจารโบราณได้รับการ
สืบสานไว้เรียบร้อยแล้ว ท่านใดสนใจก็ติดต่อทาง
ชมรมโบราณได้

แล้วการเขียน ๑ อ่าน ๑ จาร ๑ กันอยู่แค่นี้แล้ว
จะช่วยอะไรให้กับแผ่นดินล้านนานี้ได้ ผมถามตามประสา
คนซึ่งสงสัย

“ตอนนี้คิดว่าทำอย่างไรให้คนเข้าถึงความรู้
ภูมิปัญญาที่มีอยู่ในคัมภีร์โบราณ ชมรมฯกำลังสนับสนุน
การทำศูนย์ข้อมูลโบราณให้กับวัดที่พระสงฆ์และศรัทธา
ชาวบ้านมีความสนใจ ทำทะเบียนคัมภีร์โบราณที่มีอยู่ใน
วัดทั้งหมดให้เยาวชน ชาวบ้าน ที่สนใจเข้าไปอ่านไปค้นคว้า
ได้ง่าย”

“การสอนเขียนอ่านตัวเมืองก็จำเป็นต้องทำ
สมาชิกชมรมโบราณได้กระจายกันช่วยกันไปสอนให้กับเด็ก

ในชุมชนที่ตั้งของศูนย์ข้อมูลโบราณหรือชุมชนที่ร้องขอมา
ให้ไปช่วยสอน”

“งานที่จำเป็นต้องทำอีกอย่างหนึ่งคือการปริวรรต
จากอักษรธรรมล้านนามาเป็นภาษาไทยที่อ่านได้ง่าย ๑ ที่
ผ่านมาการปริวรรตออกมาแล้วอ่านยาก เรื่องนี้ได้ขอแรง
ครูมาลา คำจันทร์ มาช่วยอีกแรง โดยจะเลือกเรื่องที่เป็น
องค์ความรู้ ภูมิปัญญาของล้านนาที่จะช่วยเป็นแนวคิด
แนวทางในการดำเนินชีวิตและการแก้ปัญหาสังคมใน
ปัจจุบันให้มากที่สุด”

ครูเกริกพูดถึงงานหลัก ๑ ที่หมู่มวลชนสมาชิกชมรม
โบราณจะต้องร่วมกันสร้างร่วมกันทำต่อไปในอนาคตด้วย
ความมั่นใจ ตาสอแววประกายด้วยความหวัง

ไม่เพียงกลุ่มของครูเกริกและชมรมโบราณเท่านั้น
พระสงฆ์ ครูบาอาจารย์ ผู้อาวุโสของล้านนาหลายท่าน
ก็ได้บุกเบิกและช่วยสนับสนุนการเผยแพร่อักษรธรรม
ล้านนาด้วยเช่นกัน

อักษรธรรม มรดกที่บรรพชนล้านนาได้มอบไว้ให้
นับหมื่นนับพันผูกที่อยู่กระจัดกระจายตามวัดต่าง ๑ กำลัง
ได้รับการดูแลจากลูกหลาน คนรุ่นใหม่กำลังช่วยกันสร้าง
ลูกกุญแจที่จะไขเปิดประตูชมทรัพย์แห่งปัญญาของบรรพชน
ศึกษาเรียนรู้ สืบทอดภูมิปัญญาอันจะนำไปสู่ออนาคตที่ดงาม
สร้างจิตวิญญาณแห่งล้านนาให้เกิดขึ้นในแผ่นดิน

ท่านสามารถสนับสนุนการทำงานของชมรม
โบราณและสมัครเรียนตัวเมืองได้ที่โฮงเขียนสืบสาน
ภูมิปัญญาล้านนา เลขที่ 35 ถนนรัตนโกสินทร์ ตำบล
วัดเกต อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50000
โทรศัพท์ 0-5324-4231, 0-5330-6611